

Sygn. akt III AUa 978/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Żurecki
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSO del. Anna Petri (spr.)
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2016r. w Katowicach

sprawy z odwołania A. S. (A. S.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

przy udziale zainteresowanego T. S.

o składki

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Bielsku-Białej z dnia 20 marca 2015r. sygn. akt VI U 179/15

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz A. S. kwotę 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Żurecki /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 978/15

UZASADNIENIE

Ubezpieczona A. S. wniosła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 8 grudnia 2014r. stwierdzającej, że podstawa wymiaru składek dla niej, jako osoby współpracującej, we wrześniu 2014r. wynosi

2.247,60 zł na ubezpieczenie społeczne i 3.004,48 zł na ubezpieczenie zdrowotne. Odwołująca domagała się zmiany zaskarżonej decyzji i przyjęcia, że podstawę wymiaru składek za ten miesiąc wskazała w wysokości 9.365 zł i mieści się ona w granicach określonych przez ustawę.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, podnosząc, że ubezpieczona od 2 sierpnia 2014r. została zgłoszona do ubezpieczeń, jako osoba współpracująca z płatnikiem składek T. S., a od 29 października 2014r. do 5 listopada 2014r. przebywała na zasiłku opiekuńczym. Jako podstawę wymiaru składek za wrzesień 2014r. wskazała kwotę 9.365 zł, choć zakres jej obowiązków, jako osoby współpracującej, był taki, jak w sierpniu 2014r. i październiku 2014r., kiedy podstawa ta wynosiła 2.247,60 zł.

Zainteresowany nie zajął żadnego stanowiska w sprawie.

Wyrokiem z dnia 20 marca 2015r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej zmienił zaskarżoną decyzję, ustalając podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne dla ubezpieczonej, jako osoby współpracującej z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność, we wrześniu 2014r. na kwotę 9.350 zł i zasądził od organu rentowego na rzecz odwołującej kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że zainteresowany T. S. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie mechaniki samochodowej. Począwszy od 2 sierpnia 2014r., zgłosił on do ubezpieczenia, jako osobę współpracującą żonę - A. S., która pomagała mu w prowadzeniu warsztatu mechanicznego, zajmując się przyjmowaniem i umawianiem klientów, zamawianiem i dowożeniem części samochodowych i weryfikowaniem faktur. Pracowała od poniedziałku do piątku od 8⁰⁰ do 16⁰⁰. Podstawę wymiaru składek za ubezpieczoną za sierpień, październik, listopad i grudzień 2014r. wskazano, jako 2.247,60 zł, za styczeń 2015r. - 2.375 zł, a za wrzesień 2014r. - 9.350 zł. Natomiast podstawy wymiaru składek za zainteresowanego za okres od sierpnia 2014r. do grudnia 2014r. wykazano w kwocie po 2.247,60 zł, a za styczeń 2015r. - 2.375 zł. Zainteresowany zdecydował się na wykazanie podstawy wymiaru składek ubezpieczonej za wrzesień 2014r. w wysokości do 250% z uwagi na fakt, iż dowiedział się o takiej możliwości.

Sąd Okręgowy podkreślił, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia o wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne za wrzesień 2014r., bowiem organ rentowy nie kwestionował faktu objęcia ubezpieczonej, jako osoby współpracującej, ubezpieczeniem społecznym.

Dokonując kwalifikacji prawnej rozstrzygnięcia, organ orzekający powołał się na przepis art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. nr 121, poz. 1264 z późn. zm.), zgodnie z którym obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnemu i rentowemu podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze RP są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi. Z mocy art. 8 ust. 6 cytowanej ustawy, za osobę prowadzącą działalność pozarolniczą uważa się m.in. osobę prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej. Natomiast za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, uważa się m.in. małżonka, jeżeli pozostaje z nim we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracuje przy prowadzeniu tej działalności. Na podstawie art. 13 pkt 5 i art. 11 ust. 2 wskazanej ustawy, osoby współpracujące podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu, a dobrowolnie - chorobowemu od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności do dnia jej zakończenia.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych,

o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5, zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak, niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego, przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Z kolei, jak wynika z art. 20 ust. 3 ustawy systemowej, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób, które ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 10 ustawy.

Sąd Okręgowy podniósł, że zadeklarowana przez odwołującą składka za wrzesień 2014r. w wysokości 9.365 zł mieściła się w granicach ustawowych. Jak wynika przy tym z uchwały Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2010r. (II UZP 1/2010, OSNP 2010/21-22/267), wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób prowadzących działalność gospodarczą zależy wyłącznie od deklaracji ubezpieczonego i nie ma odniesienia do faktycznie osiąganego przez te osoby przychodu. Sąd Najwyższy w sposób szczegółowy uzasadnił swoje stanowisko w tym zakresie, które Sąd Okręgowy w całości podzielił. Odnośnie osób współpracujących Sąd Najwyższy wyraził swe stanowisko w tym przedmiocie w wyroku z 12 kwietnia 2012r. (I UK 350/11, Lex 1215610), przywołując w uzasadnieniu powołaną wyżej uchwałę z 21 kwietnia 2010r. Podobnie w wyroku z dnia 11 grudnia 2014r. (I UK 145/14, Lex 1622302) Sąd Najwyższy wskazał, iż skoro przepis prawa ubezpieczeń społecznych o charakterze *ius cogens* zezwala na zadeklarowanie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osoby współpracującej na poziomie do 250% przeciętnego wynagrodzenia w oderwaniu od pojęcia rzeczywistego przychodu, to zachowanie płatnika, realizującego swe uprawnienie w oparciu o taki bezwzględnie obowiązujący przepis prawa, nie może być podważone przez odwołanie się do art. 58 k.c. Stąd, kwestionowanie przyjętej tam możliwości deklarowania kwoty w granicach ustawowych przez osoby współpracujące, nie znajduje aprobaty.

Natomiast podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne osób, o których mowa w art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. c, stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak, niż 75% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w czwartym kwartale roku poprzedniego, włącznie z wypłatami z zysku, ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Z mocy art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U nr 164, poz. 1072 z późn. zm.), składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.

Stąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd I instancji uwzględnił odwołanie ubezpieczonej.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł po myśli art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. i § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniósł organ rentowy.

Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w całości, poprzez oddalenie odwołania oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi

I instancji. Zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 2,

art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 5 tej ustawy, poprzez ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne dla ubezpieczonej, jako osoby współpracującej z osobą prowadzącą działalność gospodarczą we wrześniu 2014r. w wysokości 9.350 zł.

Organ rentowy podniósł, że ustalając kwestionowaną przez niego wysoką podstawę wymiaru składek za wrzesień 2014r. w kwocie 9.350 zł, strony działały w celu obejścia ustawy z naruszeniem art. 58 k.c., który stanowi, że czynność prawna mająca na celu obejście ustawy, jest nieważna. Apelujący powołał się na wyrok Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2010r. (II UK 34/10, Lex 619639), zgodnie z którym o czynności prawnej sprzecznej z ustawą lub mającej na celu obejście ustawy można mówić, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Taka sytuacja miała miejsce w przypadku ubezpieczonej, która, jako osoba współpracująca przy prowadzeniu działalności gospodarczej zainteresowanego, pomagała mu w prowadzeniu warsztatu mechanicznego, wykonując od sierpnia do października 2014r. cały czas te same obowiązki. Pomimo tego, podstawy wymiaru składek za nią wykazano w sposób zróżnicowany: za sierpień, październik, listopad i grudzień 2014r. wynosiły one 2.247,60 zł, a za wrzesień 2014r. - 9.350 zł. Wiązało się to z faktem skorzystania przez nią z zasiłku opiekuńczego od 29 października 2014r. do 5 listopada 2014r. i zasiłku chorobowego od 24 grudnia 2014r. do 25 marca 2015r.

Natomiast podstawy wymiaru składek zainteresowanego płatnika od sierpnia 2014r. do grudnia 2014r. wykazano w minimalnej kwocie po 2.247,60 zł. Niewiarygodne są przy tym jego twierdzenia dysponowaniu wówczas środkami pieniężnymi na podwyższenie składki ubezpieczonej, skoro, jak wynika z przedłożonej przez niego księgi przychodów, we wrześniu 2014r. osiągnął on dochód w wysokości 915,45 zł, a na koniec października 2014r. wykazał stratę w wysokości 14.972,50 zł. W związku z tym, należy uznać, że składając w dniu 8 października 2014r. dokumenty rozliczeniowe za wrzesień 2014r., zainteresowany miał wiedzę o uzyskanym w tym miesiącu dochodzie. Zadeklarowanie w tej sytuacji za ubezpieczoną za wrzesień 2014r. maksymalnej podstawy wymiaru składek ubezpieczeniowych zmierzało wyłącznie do uzyskania zawyżonych świadczeń z ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, tym bardziej, że dla siebie płatnik składek wykazał najniższą podstawę wymiaru tych składek. Godzi to w podstawowe zasady systemu ubezpieczeń społecznych: solidaryzmu społecznego, równego traktowania wszystkich ubezpieczonych, prawa do uzyskania świadczeń w adekwatnej wysokości „słusznej, sprawiedliwej i godziwej” i ochrony funduszków ubezpieczeń społecznych.

Apelujący podkreślił, iż w orzecznictwie sądowym przyjmuje się, iż pozostawienie stronom swobody w deklarowaniu wysokości podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne w sytuacji, gdy nakierowana ona jest wyłącznie na objęcie ubezpieczeniem społecznym, nie uchyla kontroli stosunku prawnego formowanego w warunkach wolności pod kątem ogólnych klauzul zabezpieczających życie społeczne przed zjawiskami patologicznymi, które mimo pozornej zgodności z innymi przepisami, nie mogą doznawać ochrony ze strony państwa. Dlatego też, czynność polegająca na zadeklarowaniu maksymalnej podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne bezpośrednio przed uzyskaniem świadczeń z tego ubezpieczenia, jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczona wniosła o jej oddalenie.

Ubezpieczona domagała się oddalenia apelacji organu rentowego i zasądzenia od niego na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Powołując się na jednolite orzecznictwo sądowe, ubezpieczona podkreśliła, iż wysokość składek ubezpieczeniowych nie jest związana z osiąganym przychodem, a jedynie z istnieniem tytułu ubezpieczeń i zadeklarowaną kwotą. Skoro zatem ustalenie tej składki na poziomie 250% jest dozwolone, przeto nie było przeszkód, by zainteresowany w spornym okresie w tej wysokości ją zadeklarował.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd odwoławczy uznaje za własne ustalenia poczynione przez Sąd I instancji i w pełni podziela dokonaną na ich podstawie ocenę prawną zasadności odwołania ubezpieczonej.

Sąd Okręgowy przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, w oparciu o które poczynił trafne ustalenia faktyczne oraz wywiódł wnioski w pełni uprawnione wynikiem tego postępowania, nie wykraczając poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, wynikające z przepisu art. 233 k.p.c. Dokonana subsumcja ustaleń faktycznych do mających zastosowanie przepisów prawa materialnego nie budzi zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego.

Sąd II instancji w pełni podziela ustalenia faktyczne i należycie umotywowane rozważania prawne Sądu I instancji, uznając je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich ponowne szczegółowe przywoływanie w uzasadnieniu wyroku Sądu odwoławczego (tak: wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 1998r., I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999r., z. 24, poz. 776).

Jak trafnie wskazał Sąd I instancji, z mocy art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia

13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2015r., poz. 121

z późn. zm.), zwanej dalej ustawą systemową w związku z art. 8 ust. 11 i art. 12 ust. 1

tej ustawy oraz art. 13 pkt 5 tej ustawy, ubezpieczona, jako osoba współpracująca

z zainteresowanym prowadzącym działalność gospodarczą, podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od dnia rozpoczęcia tej współpracy 2 sierpnia 2014r. Okoliczność ta była pomiędzy stronami bezsporna.

Słusznie też Sąd Okręgowy wywiódł, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonej, jako osoby współpracującej przy prowadzeniu działalności gospodarczej, zgodnie z art. 18 ust. 8 ustawy systemowej stanowiła zadeklarowana kwota, nie niższa jednak, niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka

w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Z kolei, jak wynika z art. 20 ust. 3 tej ustawy, podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osób, które ubezpieczeniu chorobowemu podlegają dobrowolnie, nie może przekraczać miesięcznie 250% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 10 ustawy. Podstawa wymiaru składek ubezpieczonej wskazana przez zainteresowanego za wrzesień 2014r. mieściła się w tych granicach, więc zasadnie organ orzekający uznał ją za prawidłową.

W pełni zasadnie Sąd I instancji powołał się również na uchwałę 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2010r. (II UZP 1/10, OSNP 2010/21-22/267), w świetle której Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest uprawniony do kwestionowania kwoty zadeklarowanej przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, jako podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, jeżeli mieści się ona w granicach określonych

w art. 20 ust. 3 ustawy systemowej, tzn. nie przekracza miesięcznie 250% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w poprzednim kwartale. Skoro zatem podstawa wymiaru składek ubezpieczonej we wrześniu 2014r. bezsprzecznie mieściła się w tych granicach, przeto brak jakichkolwiek podstaw prawnych do jej kwestionowania. W tej sytuacji, obniżenie przez organ rentowy w zaskarżonej decyzji podstawy wymiaru składek ubezpieczonej uznać należy za niedopuszczalne. Organ rentowy nie miał zatem żadnych podstaw prawnych, ani faktycznych do wydania zaskarżonej decyzji.

Prawnie ambiwalentna jest przy tym akcentowana przez apelującego okoliczność podwyższenia podstawy wymiaru składek ubezpieczonej tuż przed skorzystaniem przez nią

z zasiłku opiekuńczego, a następnie chorobowego. Brak bowiem regulacji prawnej wykluczającej możliwość podejmowania takich działań, gdy sam fakt współpracy nie ma charakteru fikcyjnego. Stanowi ona przy tym obowiązkowy tytuł podlegania ubezpieczeniom społecznym i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu. To samo należy odnieść do braku wpływu na podstawę wymiaru składki osoby współpracującej rozmiaru obowiązków realizowanych w ramach współpracy oraz wysokości podstawy wymiaru składki samego zainteresowanego prowadzącego działalność gospodarczą.

Bez znaczenia jest również, iż płatnik składek nie osiągnął we wrześniu 2014r. dochodu na takim poziomie, jak zadeklarowana za ten miesiąc podstawa wymiaru składek ubezpieczonej. Jak trafnie uznał bowiem Sąd Okręgowy, powołując się na wypracowaną linię orzeczniczą Sądu Najwyższego (wyrok z 11 grudnia 2014r., I UK 145/14, Lex nr 1622302), skoro przepis prawa ubezpieczeń społecznych o charakterze bezwzględnym zezwala na zadeklarowanie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe osoby współpracującej na poziomie 250% przeciętnego wynagrodzenia, w oderwaniu od pojęcia rzeczywistego przychodu, to zachowanie płatnika, realizującego swe uprawnienie w oparciu o taki bezwzględnie obowiązujący przepis prawa, nie może być podważone przez odwołanie się do art. 58 k.c. (tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 30 czerwca 2015r., III AUa 1530/14). Przeciwnie stanowisko apelującego uznać w tej sytuacji należy za chybione.

Mając powyższe na względzie, na mocy art. 385 k.p.c., apelację organu rentowego jako bezzasadną, należało oddalić.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na mocy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. przy zastosowaniu § 13 pkt 2 w związku z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013r., nr 461), zasądzając je od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej w wysokości stawki minimalnej, przy uwzględnieniu wartości przedmiotu zaskarżenia stanowiącej różnicę pomiędzy zadeklarowanymi, a należnymi składkami, wynoszącą 2.265,67 zł.

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Żurecki /-/SSO del. A.Petri

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR